

Ventotene, Santo Stefano, wspomnienie i Manifest na rzecz Europy wolnej i zjednoczonej

Wiadomości, poniedziałek, 22 sierpnia 2016 roku: Włoski premier Matteo Renzi, prezydent Francji François Hollande oraz kanclerz Niemiec Angela Merkel spotkali się na wyspie Ventotene na Morzu Śródziemnym, by rozmawiać o przyszłości Unii Europejskiej po brytyjskim referendum ws. Brexitu w czerwcu.

No, proszę, zupełnie nieoczekiwanie wracam na Ventotene, miejsca narodzin Unii Europejskiej, maleńkiej wysepki, gdzie w starożytności zsyłano niewygodnych członków rodzin, najczęściej niewygodne kobiety. Zaraz obok, w odległości 1,6 km, jest jeszcze mniejsza (27 ha) bezludna wysepka z ruinami ogromnego więzienia. Gdy tam dopłynęliśmy, a było to 25 lat temu, w roku 1991, zastaliśmy tylko węże i jaszczurki, wygrzewały się na kamiennej stromy w górę prowadzącej ścieżce, wyspa jest skałą o wysokości 80 m n.p.m.

Byliśmy z naszym psem, Parysem, okropnie się denerwował tymi śmigającymi mu spod łap węzami i jaszczurkami z głośnym szelestem znikającymi wśród suchych chaszczki, tylko wijące się ogony dostrzegaliśmy, brrr... Poruszaliśmy się ostrożnie parę kroków za nim, więc droga była wolna, ale trochę baliśmy się o niego, czy poradziłby sobie z atakującym węzem? Jednak węże i jaszczurki okazywały się być bardziej strachliwe... A więc tędy szli nieszczęśnicy skazani na pobyt na tej skalistej wystawionej na słońce, wiatr i węże wyspie... Niektórzy z nich mieli tu zostać do śmierci, pod murami więzienia znajdował się straszliwie zapuszczony cmentarz dla skazańców z fantastycznym widokiem na Morze Tyrreńskie...

W maju i czerwcu 1991 wybraliśmy się w żeglarską podróż naszą łódką Argo, my, tzn. mój mąż żeglarz, moja młodsza siostra, oraz nasz pies Parys. Wystartowaliśmy z Elby, gdzie w Portoferraio stacjonowała Argo. Włócząc się od portu do portu, od wyspy do wyspy, dotarliśmy do wysp Liparyjskich, skąd popłynęliśmy z powrotem na północ. Po drodze na południe zahaczyliśmy o wyspę Ventotene, a także zajrzeliśmy na Santo Stefano. Przez niewielki odcinek płynęliśmy równolegle z pewnym sympatycznym złotowłosym Szwedem, który żeglował po Morzu Śródziemnym samotnie, na Santo Stefano dołączył do nas.

Budynek więzienny na Santo Stefano ma kształt podkowy, wybudowany został na zlecenie króla Ferdinanda IV. w 1795 pod okiem majora Antonia Winspeare'go (1739-1820) przez architekta Francesca Carpi od początku pomyślany jako nowoczesne jak na owe czasy więzienie. W 1965 więzienie zamknięto.

Z Wikipedii:

Ventotene - miejscowość i gmina we Włoszech, w regionie Lacjum, w prowincji Latina. Gmina obejmuje wyspę pochodzenia wulkanicznego o tej samej nazwie, znanej w Starożytnym Rzymie pod nazwą Pandataria lub Pandateria.

Według danych na rok 2004 gminę zamieszkują 633 osoby, 633 os./km². Obecnie ponad 700 osób.

W okresie wczesnego cesarstwa rzymskiego służyła za miejsce zesłania członków panującej dynastii. Zesłano na nią m.in.:

- Julię - córkę cesarza Augusta,
- Agrypinę Starszą - żonę Germanika,
- Julię Liwille - siostrę cesarza Kaliguli,
- Oktawię - córkę cesarza Klaudiusza, a żonę cesarza Nerona,
- Flawię Domicyllę - krewną cesarza Domicjana.

Manifest z Ventotene (Manifesto per un'Europa libera e unita) - trzyrozdziałowy dokument, stworzony przez trzech włoskich antyfaszystowskich intelektualistów - Altiero Spinellego, Ernesto Rossiego i Eugenio Colorniego, postulujący stworzenie Unii Europejskiej, wyznaczając zasadnicze linie jej funkcjonowania. Wkrótce po II wojnie światowej stał się programem Europejskiego Ruchu Federalistycznego (Movimento Federalista Europeo).

Geneza

Manifest został ukończony w 1941 podczas pobytu w więzieniu na włoskiej wyspie Ventotene, po długich dyskusjach prowadzonych przez trzech włoskich intelektualistów: Altiero Spinellego, Ernesto Rossiego i Eugenio Colorniego.

Założenia

Dokument wyjaśniał konieczność stworzenia solidnego europejskiego państwa ponadnarodowego jako jedyne go tworu zdolnego przeciwstawić się zapędom imperialnym pojedynczych państw narodowych. Według twórców Unia Europejska stanowiła jedyne realne antidotum na triumfujący nacjonalizm epoki faszystowskiej. Nowa władza winna być wyłoniona w wyborach powszechnych i zastąpić państwa narodowe w następujących dziedzinach:

- Finanse
- Polityka zagraniczna
- Polityka gospodarcza
- Obronność

Rozdział I - Kryzys współczesnej cywilizacji

Krytyka państwa narodowego - autorzy stwierdzają, że to właśnie państwo narodowe stanowi największe zagrożenie dla pokoju na świecie:

"Ideologia niepodległości narodowej jest potężnym instrumentem postępu [...] Ale nosi ona również zalążek nacjonalizmu imperialnego, który na oczach naszej generacji urósł do rozmiarów gigantycznych, doprowadzając do [...] wybuchu dwóch wojen światowych. Naród nie jest już postrzegany jako wytwór historyczny będący rezultatem współżycia między ludźmi [...] stał się natomiast bytem Boskim, organizmem, który myśli jedynie o własnym istnieniu, nie troszcząc się o to czy inni na tym nie ucierpią. Absolutna suwerenność państw narodowych doprowadza do pragnienia dominowania nad innymi i domaga się coraz większej przestrzeni życiowej pozwalającej poruszać się swobodnie i zapewniającej środki do życia bez zależności od innych".

Rozdział II - Zadania na okres powojenny - jedność europejska

W drugim rozdziale swojego dzieła, autorzy wzywają do ostatecznego zniesienia państw narodowych. Ostrzegają jednocześnie, że kryzys, który niewątpliwie po wojnie nastanie, będzie nie tylko szansą na stworzenie państwa ponadnarodowego, ale może przy "pomocy" niektórych grup społecznych cofnąć konieczne zmiany:

"W tym krótkim i niezwykle intensywnym okresie generalnego kryzysu [...] podczas którego masy ludzkie czekać będą z niepokojem na słowa tworząc bezładną, wrzącą materię zdolną przyjąć nowe formy i gotową poddać się kierownictwu ludzi myślących szerszymi kategoriami niż narodowe, przedstawiciele stanów uprzywilejowanych w dawnym systemie będą bez wątpienia próbować podstępem zdusić ideę tworu ponadnarodowego [...] Kwestia, która najpierw musi zostać rozwiązana - bez niej bowiem nie jest możliwy żaden postęp - dotyczy ostatecznego zniesienia podziału Europy na państwa narodowe".

Rozdział III - Zadania na okres powojenny - reforma społeczna

Rozdział trzeci manifestu, podaje założenia nowego wielkiego państwa europejskiego. Spinelli, który wywodził się z partii komunistycznej, chciał nadać nowemu państwu opiekuńczy charakter:

"Europa wolna i zjednoczona jest koniecznym etapem do wykorzystania potencjału współczesnej cywilizacji, powstrzymanego na chwilę przez erę totalitarną. Koniec tej ery oznaczać będzie ponowne podjęcie historycznej walki z nierównościami i przywilejami społecznymi".

Rozdział I - Kryzys współczesnej cywilizacji

Krytyka państwa narodowego - autorzy stwierdzają, że to właśnie państwo narodowe stanowi największe zagrożenie dla pokoju na świecie:

"Ideologia niepodległości narodowej jest potężnym instrumentem postępu [...] Ale nosi ona również zalążek nacjonalizmu imperialnego, który na oczach naszej generacji urósł do rozmiarów gigantycznych, doprowadzając do [...] wybuchu dwóch wojen światowych. Naród nie jest już postrzegany jako wytwór historyczny będący rezultatem współżycia między ludźmi [...] stał się natomiast bytem Boskim, organizmem, który myśli jedynie o własnym istnieniu, nie troszcząc się o to czy inni na tym nie ucierpią. Absolutna suwerenność państw narodowych doprowadza do pragnienia dominowania nad innymi i domaga się coraz większej przestrzeni życiowej pozwalającej poruszać się swobodnie i zapewniającej środki do życia bez zależności od innych".

Rozdział II - Zadania na okres powojenny - jedność europejska

W drugim rozdziale swojego dzieła, autorzy wzywają do ostatecznego zniesienia państw narodowych. Ostrzegają jednocześnie, że kryzys, który niewątpliwie po wojnie nastanie, będzie nie tylko szansą na stworzenie państwa ponadnarodowego, ale może przy "pomocy" niektórych grup społecznych cofnąć konieczne zmiany:

"W tym krótkim i niezwykle intensywnym okresie generalnego kryzysu [...] podczas którego masy ludzkie czekać będą z niepokojem na słowa tworząc bezładną, wrzącą materię zdolną przyjąć nowe formy i gotową poddać się kierownictwu ludzi myślących szerszymi kategoriami niż narodowe, przedstawiciele stanów uprzywilejowanych w dawnym systemie będą bez wątpienia próbować podstępem zdusić ideę tworu ponadnarodowego [...] Kwestia, która najpierw musi zostać rozwiązana - bez niej bowiem nie jest możliwy żaden postęp - dotyczy ostatecznego zniesienia podziału Europy na państwa narodowe".

Rozdział III - Zadania na okres powojenny - reforma społeczna

Rozdział trzeci manifestu, podaje założenia nowego wielkiego państwa europejskiego. Spinelli, który wywodził się z partii komunistycznej, chciał nadać nowemu państwu opiekuńczy charakter:

"Europa wolna i zjednoczona jest koniecznym etapem do wykorzystania potencjału współczesnej cywilizacji, powstrzymanego na chwilę przez erę totalitarną. Koniec tej ery oznaczać będzie ponowne podjęcie historycznej walki z nierównościami i przywilejami społecznymi".